

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 32/03-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 5. mája 2003 predbežne prerokoval volebnú sťažnosť J. O., bytom V., kandidáta na starostu obce V., zastúpeného advokátom JUDr. Š. H., T., vo veci nezákonnosti volieb starostu v obci V. konaných v dňoch 6. a 7. decembra 2002 a takto

r o z h o d o l :

Volebnú sťažnosť J. O. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Podaním z 13. decembra 2002 označeným ako „Vec: Sťažnosť na nezákonnosť volieb starostu v obci V.“, ktoré bolo Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) doručené 16. decembra 2002, sa naň prostredníctvom svojho právneho zástupcu obrátil J. O., bytom V., (ďalej len „sťažovateľ“), kandidát na starostu obce V. (ďalej len „obec“) vo voľbách konaných v dňoch 6. a 7. decembra 2002 (ďalej len „voľby“). Sťažovateľ napadol zvolenie protikandidáta na starostu obce L. B. a ústavnému súdu navrhol, aby v zmysle § 60 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nálezom vyhlásil voľby za neplatné z dôvodu porušenia zákonnosti.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľovi zo 14. januára 2003, aby preukázal procesnú legitimitáciu protikandidáta podľa § 59 ods. 2 zákona o ústavnom súde a svoje podanie precíznejšie konkretizoval, tento splnenie prvej podmienky preukázal predložením potvrdenia obce zo 17. januára 2003 o získaní 403 hlasov vo voľbách (41,2 %) a podanie z 13. decembra 2002 doplnil podaním z 23. januára 2003.

2. Sťažovateľ vo svojich podaniach, ktoré možno kvalifikovať ako volebnú sťažnosť podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), resp. § 59 a nasl. zákona o ústavnom súde, namietol porušenie zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“) vo voľbách v nasledovných smeroch:

A) Protikandidát L. B. a zároveň v čase volieb starosta obce oznámil predsedovi volebnej komisie, že členka tejto volebnej komisie M. S. nebude „zapisovať (krúžkovať) voličov do zoznamu voličov“, ale že to bude robiť iná členka volebnej komisie J. O. Táto je však zároveň zamestnankyňou obecného úradu, čo sťažovateľ považuje za možnosť ovplyvňovania výsledku volieb starostu.

B) Bol porušený § 14 ods. 4 písm. c) volebného zákona, pretože členovia miestnej volebnej komisie nedostali zápisnicu o výsledkoch volieb s originálnymi podpismi členov komisie.

C) Nebol dodržaný postup podľa § 43 ods. 3 volebného zákona, lebo odovzdanie volebných spisov obci sa neuskutočnilo zo strany predsedu miestnej volebnej komisie M. T. a ani za jeho prítomnosti.

D) Pri voľbe s prenosnou urnou došlo k porušeniu § 31 ods. 6 volebného zákona v spojení s Metodickými pokynmi na spracovanie výsledkov hlasovania vo voľbách do orgánov samosprávy obcí, ktoré boli vydané Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Štatistickým úradom Slovenskej republiky podľa § 61 ods. 2 volebného zákona (ďalej len „metodické pokyny“). Podľa časti I týchto metodických pokynov v pasáži „Hlasovanie do prenosnej volebnej schránky“ sa uvádza, že „okrsková volebná komisia vedie zoznam žiadostí na hlasovanie do prenosnej volebnej schránky. Hlasovanie voličov do prenosnej volebnej schránky vyznačí okrsková komisia v oboch rovnopisoch zoznamu voličov ihneď po návrate vyslaných členov komisie do volebnej miestnosti“.

Sťažovateľ tvrdil, že podľa vyjadrenia predsedu miestnej volebnej komisie M. T. nebol takýto zoznam vedený, a preto je spochybniteľné, či sa v prenosnej urne nachádzali len volebné lístky občanov, ktorí požiadali o hlasovanie mimo volebnej miestnosti. Sťažovateľ nemal možnosť predovšetkým overiť si (vo volebnej dokumentácii), či po príchode členov volebnej komisie s prenosnou urnou nebol zaškrtnutý volič, ktorý sa nemohol zúčastniť volieb pre neprítomnosť v obci, alebo volič, ktorý nepožiadal o hlasovanie prostredníctvom prenosnej urny.

Sťažovateľ navrhol v tomto smere zabezpečiť zoznam voličov, zápisnicu z miestnej volebnej komisie o výsledku volieb v obci a vypočítať predsedu miestnej volebnej komisie M. T. a svedkov J. U. (V.) a M. S. (V.) k okolnosti, že členovia volebnej komisie odchádzali s prenosnou urnou bez zoznamu do obce a po návrate mali len oznámiť, koho treba vyznačiť ako voliča, ktorý sa zúčastnil volieb.

Sťažovateľ napokon uviedol, že všetky „vyššie namietané spôsoby porušenia zákona č. 346/1990 Zb. v platnom znení mohli podľa môjho názoru ovplyvniť výsledky volieb starostu pri nedodržaní postupov, pri hlasovaní s prenosnou urnou a to takým spôsobom, ktorý by bol pri zisťovaní výsledkov volieb právne významný“.

3. Ústavný súd listami zo 4. a 25. februára 2003 požiadal zvoleného starostu obce L. B. o zaslanie:

- zápisníc z volieb,
- menného zoznamu členov miestnej volebnej komisie a tiež okrskových volebných komisií s vyznačením u každého člena politického subjektu, za ktorý bol do komisie delegovaný,
- mien zapisovateľov označených volebných komisií,
- mien kandidátov na funkciu starostu obce s vyznačením politického subjektu, ktorý ich navrhol
- listín dokumentujúcich žiadosti osôb, aby mohli hlasovať mimo volebnej miestnosti (§ 31 ods. 6 volebného zákona).

Starosta obce zaslal požadované listiny a k osobám hlasujúcim mimo volebnej miestnosti sa vyjadril v liste zo 7. februára 2003.

Podľa zápisnice miestnej volebnej komisie o výsledku volieb v obci do obecného zastupiteľstva a starostu obce počet volebných obvodov bol jeden, volebných okrskov dva, okrskových volebných komisií, ktoré zaslali výsledok hlasovania, dva, osôb zapísaných v zoznamoch voličov 1524, voličov, ktorým boli vydané obálky 996, počet odovzdaných obálok 996, počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby do obecného zastupiteľstva 950, počet poslancov, ktorý sa mal zvoliť, 9, počet zvolených poslancov 9 a počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce 978.

Na funkciu starostu obce kandidovalo podľa vyhlásenia kandidatúry miestnej volebnej komisie zo 14. októbra 2002 päť osôb: jeden za Hnutie za demokratické Slovensko (ďalej len „HZDS“), jeden za Demokratickú stranu (ďalej len „DS“), jeden za koalíciu KDH-Slovenská demokratická a kresťanská únia (ďalej len „SDKÚ“) a dvaja nezávislí (zvolený starosta L. B. pod č. 2 a sťažovateľ pod č. 4). L. B. získal 475 platných hlasov, sťažovateľ 403 a ostatní kandidáti 33, 42 a 25 hlasov.

Miestna volebná komisia mala desať členov (plus zapisovateľ) delegovaných za desať politických subjektov, ktoré sa zúčastnili vo voľbách do orgánov samosprávy obce. Zápisnica miestnej volebnej komisie bola vyhotovená a podpísaná 7. decembra 2002 o 18.40 h všetkými členmi komisie a zapisovateľom. Nikto neodmietol zápisnicu podpísať

a v časti „Prehľad uznesení, ktoré komisia prijala a ich stručné odôvodnenie“ nie je uvedené žiadne uznesenie. Z uvedeného vyplýva, že miestna volebná komisia nevyužila ani právomoc pri sčítaní hlasov podľa § 41 ods. 1 druhej vety volebného zákona (ak vzniknú pochybnosti, má právo vyžiadať od okrskových volebných komisií hlasovacie lístky a ostatné volebné spisy, prípadne vysvetlivky a iné informácie).

Volebné komisie za okrsky č. 1 a 2 mali 7, resp. 8 členov (plus po jednom zapisovateľovi) zložených zo zástupcov rôznych politických subjektov. Údaje obsiahnuté v ich zápisniciach o hlasovaní vo voľbách do obecného zastupiteľstva a voľbách starostu obce (vyhotovené a podpísané 7. decembra 2002 o 17.10 h) boli podkladom pre postup a zápisnicu miestnej volebnej komisie. Zápisnice okrskových volebných komisií boli podpísané všetkými členmi a zapisovateľmi, nikto neodmietol zápisnicu podpísať, pričom v časti „Prehľad uznesení, ktoré komisia prijala a ich stručné odôvodnenie, prerušenie času určeného na hlasovanie a odôvodnenie tohto prerušenia (ak k nemu došlo)“ sa nič neuvádza.

Zvolený starosta obce L. B. v liste zo 7. februára 2003 ústavnému súdu oznámil: „Voliči, ktorí zo zdravotných dôvodov nemohli voliť vo volebnej miestnosti, ústne alebo telefonicky požiadali cestou svojich rodinných príslušníkov o možnosť hlasovania vo svojich domácnostiach. Okrsková volebná komisia vyslala k voličom dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkami, kde oprávnení voliči hlasovali s pomocou svojich rodinných príslušníkov. V obci sa nachádza Charitný dom, z ktorého vedúca zariadenia požiadala o umožnenie hlasovania oprávnených voličov na lôžkach zariadenia, kde oprávnení voliči hlasovali s pomocou vedúcej zariadenia na základe ich žiadosti. Okrsková volebná komisia po návrate do volebnej miestnosti vyznačila v zozname voličov účasť vo voľbách. Zákon 346/1990 Zb. neukladá, aby voliči písomne požiadali o možnosť hlasovania mimo volebnej miestnosti.“

II.

1. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánu územnej samosprávy vrátane volieb starostu obce.

Sťažovateľ namietal nezákonnosť volieb starostu obce a sťažnosť podal aj proti výsledku týchto volieb (§ 59 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) argumentujúc už uvedenými dôvodmi (pod A, B, C a D), pričom navrhol, aby ústavný súd voľby vyhlásil za neplatné.

Ústavný súd volebnú sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pričom skúmal, či spĺňa všeobecné a osobitné náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vrátane zjavnej neopodstatnenosti (ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený). Pretože volebná sťažnosť všeobecné a osobitné zákonné náležitosti spĺňala (procesná legitimácia sťažovateľa, podanie sťažnosti v lehote 10 dní, návrh na rozhodnutie vo veci a pod.) a neboli dané ani iné dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavný súd musel posúdiť otázku jej zjavnej neopodstatnenosti.

2. Podľa doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu ústavný súd môže využiť svoju právomoc pri zistení neústavnosti alebo nezákonnosti volieb, to znamená vyhlásiť voľby za neplatné alebo zrušiť výsledok volieb podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde, iba vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, pričom na uplatnenie tohto oprávnenia sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie ustanovení upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94 a PL. ÚS 18/99). Jedine predpoklad nesprávneho výsledku volieb nie je dôvodom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorým by zrušil výsledok volieb (PL. ÚS 39/95). Porušenie volebného zákona musí dosahovať takú intenzitu, ktorá v príčinnej súvislosti má za následok nezákonnosť volieb, resp. nezákonnosť ich výsledku (PL. ÚS 14/99). Porušenie ústavnosti a zákonnosti vo fáze samotných volieb môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb. Keď boli zistené také závažné ústavné, resp. zákonné nedostatky, ktoré nemožno kvantifikovať z hľadiska správnosti výsledku, prichádza do úvahy záver o neplatnosti volieb. Základným predpokladom pre zrušenie výsledku volieb je preukázanie

takých porušení volebného zákona, ktoré odôvodňujú záver o inom výsledku volieb (PL. ÚS 50/99).

3. Námietky sťažovateľa o nezákonnosti volieb uvedené pod bodom A sú zjavne neopodstatnené už na prvý pohľad.

Podľa nich mal protikandidát na funkciu starostu obce L. B. (vtedajší starosta) oznámiť predsedovi volebnej komisie (zrejme miestnej, teda M. T.), že členka volebnej komisie M. S. (bola členkou miestnej volebnej komisie) nebude „zapisovať (krúžkovať) voličov do zoznamu voličov“, ale že to urobí iná členka volebnej komisie J. O. (bola členkou okrskovej volebnej komisie č. 2). Nereálne je nielen to, aby členka miestnej volebnej komisie robila úkony, ktoré sa vykonávajú v okrskovej volebnej komisii v rámci hlasovania a zisťovania výsledku volieb (§ 31 až 40 volebného zákona), ale aj to, aby pri voľbách do orgánov samosprávy obce, kde bolo zúčastnených 10 politických subjektov, a teda mali vo volebných komisiách svojich zástupcov, mohol člen okrskovej volebnej komisie vykonávať právomoc za člena miestnej volebnej komisie alebo naopak.

Zjavne neopodstatnené sú aj tvrdenia sťažovateľa uvedené pod B a C. Neodovzdaním zápisnice o výsledku volieb s originálnymi podpismi členov miestnej volebnej komisie týmto členom a ani neodovzdaním obci do úschovy volebných spisov predsedom miestnej volebnej komisie M. T. alebo v jeho prítomnosti nemohlo dôjsť k nezákonnosti priebehu volieb alebo uverejneného výsledku volieb.

4. Tvrdenia sťažovateľa uvedené pod bodom D vyjadrujú viac-menej jeho domnienky o možnom ovplyvnení priebehu a najmä výsledku volieb v súvislosti s hlasovaním s prenosnou volebnou schránkou. Sťažovateľ neuviedol sám konkrétnejšie skutočnosti a neponúkol ani dôkazy, ktoré by mali opodstatňovať jeho tvrdenie, že postup pri hlasovaní s prenosnou volebnou schránkou mohol ovplyvniť výsledky volieb takým spôsobom, „ktorý by bol pri zisťovaní výsledkov volieb právne významný“.

Súčasťou zákonných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov (§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde). Pri voľbách, ktorých výsledok bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení volebného zákona (v tomto prípade podľa § 45), platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti. Pri napadnutí volieb volebnou sťažnosťou na ústavnom súde táto prezumpcia platí, ibaže by ústavný súd v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodol inak ako zamietnutím sťažnosti.

Vychádzajúc z významu volieb v demokratickej spoločnosti a prezumpcie ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho volebnej sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné.

Sťažovateľ tvrdil (bez konkretizácie okrskovej volebnej komisie), že nebol vedený zoznam voličov, ktorý má byť podľa metodických pokynov vedený ohľadne voličov, ktorí požiadajú o hlasovanie mimo volebnej miestnosti do prenosnej volebnej schránky v zmysle § 31 ods. 6 volebného zákona (z tohto ustanovenia však označená povinnosť nevyplýva). Tento nedostatok mohol podľa neho v konečnom dôsledku viesť k ovplyvneniu výsledku volieb starostu obce právne významným spôsobom.

S poukazom na výsledok volieb starostu obce, keď rozdiel medzi sťažovateľom a zvoleným starostom bol 72 hlasov, však by mohol byť tento výsledok právne významným spôsobom ovplyvnený len vtedy, keby zistený rozdiel bol iba následkom nezákonného postupu v súvislosti s hlasovaním do prenosnej volebnej schránky, teda ukrátením sťažovateľa a zvýhodnením zvoleného starostu.

Možnosť ovplyvnenia výsledku volieb starostu v takomto rozsahu však sťažovateľ konkrétne nenaznačil. Jeho údaje sú nekonkrétne, pričom sa javí, že mu ide v prvom rade o skontrolovanie zisteného výsledku volieb. Neoznačil napr. osoby, ktoré v súvislosti s hlasovaním do prenosnej volebnej schránky nevykonali volebný akt priamo, alebo osoby,

ktoré sa v dňoch volieb v obci nenachádzali, resp. nevolili, avšak mohli byť v zozname voličov zaznamenané ako voliči, ktorí sa volieb zúčastnili.

Z osôb, ktoré sťažovateľ navrhol vypočítať na podporu svojich neurčitých údajov, sú dve členovia miestnej volebnej komisie (M. T. a M. S.) a iba jeden člen okrskovej volebnej komisie č. 2 (J. U.). Na tomto mieste však treba upozorniť, že priebeh hlasovania a časť zisťovania výsledku volieb, o ktorú ide, sú v právomoci okrskových volebných komisií, a nie miestnej volebnej komisie, ktorá len sčíta hlasy a zistí celkové výsledky hlasovania v obci na podklade zápisníc o hlasovaní zaslaných okrskovými volebnými komisiami (§ 41 ods. 1 prvá veta volebného zákona).

Sťažovateľ v súvislosti s hlasovaním prostredníctvom prenosnej volebnej schránky neponúkol ústavnému súdu konkrétne tvrdenia o nezákonnom priebehu volieb starostu obce, ktorý by mal priamy vplyv na uverejnený výsledok týchto volieb, a ani dôkazy takéto tvrdenia podporujúce. Aj v prípade pravdivosti tvrdení sťažovateľa o nedostatku zoznamu osôb, ktoré požiadali o hlasovanie prostredníctvom prenosnej volebnej schránky, by išlo iba o administratívne pochybenie, a nie o nezákonný priebeh volieb v zmysle uvedenom vyššie.

Na základe uvedeného ústavný súd považoval sťažnosť za zjavne neopodstatnenú aj v časti ohľadne námietok sťažovateľa pod bodom D a z označeného dôvodu ju potom celú odmietol v zmysle § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. mája 2003